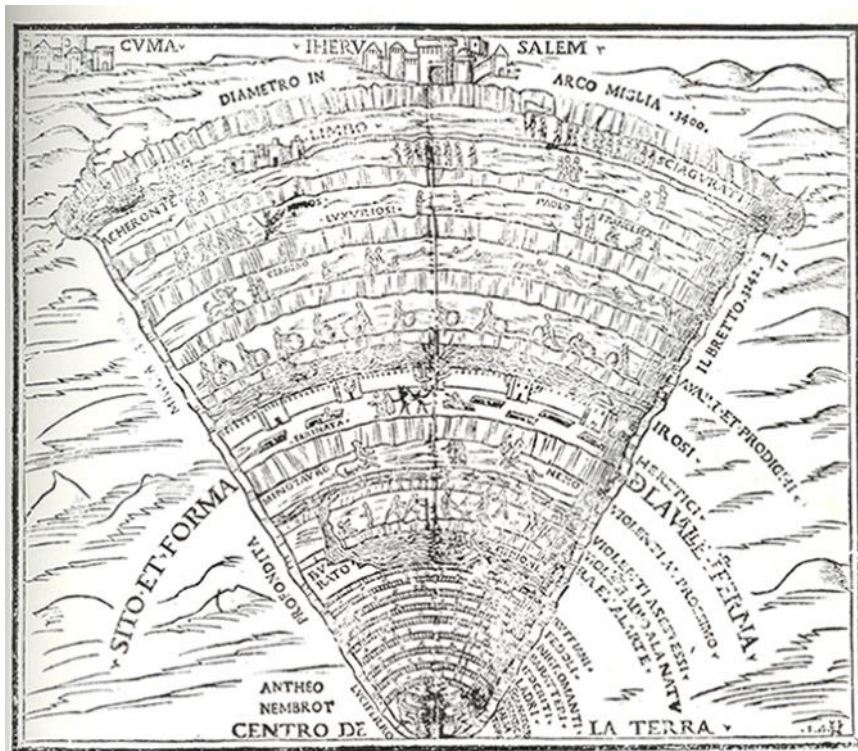

BIJEG IZ PRVOG KRUGA PAKLA

ili

tajna iza reformi u Bosni i Hercegovini

Danteovi krugovi pakla – za grešnike i za nevine

ESI Izvještaj
Berlin – Istanbul – Sarajevo
10. mart 2016.

Sažetak

Popularna ideja o Bosni i Hercegovini koja postoji među europskim posmatračima je da se na njenu politiku može primijeniti prvi Newtonov zakon gibanja: ovaj zakon tvrdi da svako tijelo koje miruje, ostaje u stanju mirovanja sve dok ga neka vanjska sila ne prisili da to stanje i promijeni. Za politiku u Bosni i Hercegovini (BiH), ta vanjska sila je nesumnjivo međunarodna zajednica.

U februaru 2016., ova logika je preokrenuta. Predsjedavajući predsjedništva BiH, Dragan Čović, je predao aplikaciju svoje države za članstvo u Europskoj uniji (EU), i na taj način je dokazao da bh. lideri posjeduju vlastitu volju, odlučnost i sposobnost da dođu do zajedničkog dogovora kako bi pogurali nešto što smatraju da je u najboljem interesu njihove države. U Briselu, europski povjerenik Johannes Hahn pohvalio je vlasti u BiH zbog toga što su napravili „dosta posla kako bi predali kredibilnu aplikaciju“. Nakon ceremonije u Briselu, lideri BiH, iz različitih etničkih grupa i različitih političkih stranaka, su se zavjetovali da će učiniti sve što je potrebno za dobijanje oficijelnog statusa kandidata za članstvo u EU do kraja 2017.

Ovo je ambiciozan, ali ostvariv, cilj. Slijedeći korak u ovom procesu će biti odluka 28 zemalja članica EU da zatraže od Europske komisije da pripremi mišljenje (*avis*) o aplikaciji BiH. U slučaju Hrvatske iz 2003., trebalo je dva mjeseca za zemlje članice EU da se obrate Komisiji da to učini.

Jedna od debata koja se danas vodi u glavnim gradovima EU je da li je BiH „spremna za slijedeći korak“. Sad, nakon što je BiH predala zahtjev za članstvo, EU ima veoma očigledan način da to i sazna: da BiH uputi upitnik, što ujedno, bez odlaganja, predstavlja i prvi korak za pripremu mišljenja. Generalno uvriježeno mišljenje da se vlasti u BiH ne mogu međusobno iskoordinirati kada su pitanju EU stvari, je pogrešno. Povijest odnosa između BiH i EU od 2000. godine pokazuje da kada su se god bh. institucije našle pred ozbiljnim izazovom postavljenim od strane EU da se iskoordiniraju, one su bile u stanju to i učiniti – na iznenađenje svojih europskih kolega, koji su se ponekad ponašali kao da se očekuje da BiH neće uspjeti. Ovaj izvještaj istražuje ovu povijest i ispravlja zablude.

Dobijanje upitnika *ne predstavlja* nagradu za političke lidere da bi ih se tjeralo da ga moraju zaslužiti. On je više poput vaučera za tromjesečnu poligonsku obuku za državne službenike sa programom koji su dizajnirali bivši Kraljevski marinci: sa ekvivalentima kružnih treninga, poligona s preprekama, plivanja i boksa. U ovakvo nešto će te se upustiti jedino ako ste jako motivirani i vjerujete u proces. Bh. europeizatorima u javnoj administraciji nije potrebno više mrkvi i štapa kako bi radili na EU agendi BiH. Njima je potrebno da ih se ozbiljno shvati. Onda će oni i njihove kolege profesionalno odgovoriti na izazove.

Krajnje je vrijeme da se EU počne odnositi prema BiH kao prema normalnom kandidatu: strogo ali pravedno. Što prije državna služba na svim nivoima BiH može početi odgovarati na upitnik kako bi dobila status kandidata, to će biti bolje za građane BiH, državne institucije i za samu EU. EU bi trebala potaknuti ambiciju Predsjedništva BiH, a ne sprječavati je. Ovo je opklada koju bi EU trebala biti voljna napraviti sada, u svopstvenom interesu. Krajnje je vrijeme za to.

Sadržaj

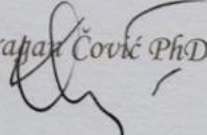
SAŽETAK.....	II
TEORIJA O GIBANJU BiH	1
POLIGONSKA OBUKA ZA DRŽAVNE SLUŽBENIKE	3
MOGU LI SE U BiH MEĐUSOBNO ISKOORDINIRATI? DA (PRVI DIO)	5
MOGU LI SE U BiH MEĐUSOBNO ISKOORDINIRATI? DA (DRUGI DIO)	11
KOORDINACIJA UNUTAR FEDERALNE DRŽAVE	15
BIJEG IZ LIMBA.....	16
DODATAK: RAZMISLITE PONOVO	19
ESI O BiH I PRISTUPANJU EUROPSKOJ UNIJI.....	19

Sarajevo, February 15, 2016

Your Excellency,

I have the honour, on behalf of Bosnia and Herzegovina, pursuant to the Statement on the commitment of institutions at all levels of government in Bosnia and Herzegovina to implement the necessary reforms within the EU accession process, in accordance with Article 49 of the Treaty on European Union, to present the application of Bosnia and Herzegovina for membership in the European Union.

Please accept the assurances of my highest consideration,

Dragan Čović PhD

Teorija o gibanju BiH

Popularna ideja o Bosni i Hercegovini koja postoji među europskim posmatračima je da se na njenu politiku može primijeniti prvi Newtonov zakon gibanja: ovaj zakon tvrdi da svako tijelo koje miruje, ostaje u stanju mirovanja sve dok ga neka vanjska sila ne prisili da to stanje i promijeni. Za politiku u Bosni i Hercegovini (BiH), ta vanjska sila je nesumnjivo međunarodna zajednica. Da bi se bilo što dogodilo u BiH, stranci moraju da koriste gomile mrkvi i da mašu štapom, budući da bh. liderima i državnim službenicima nedostaje bilo kakva unutarnja motivacija kako bi proveli reforme.

U februaru 2016., ova logika je preokrenuta kad je Predsjedavajući predsjedništva BiH, Dragan Čović, predao aplikaciju svoje države za članstvo u Europskoj uniji rotirajućem predsjedništvu Vijeća EU-e.¹ Nijedan vanjski akter nije ovo tražio. Upravo suprotno: kada su tri člana Predsjedništva odlučila da predaju aplikaciju za članstvo u ljeto 2015., to je izazvalo mnoga upozorenja.² Ministri vanjskih poslova i diplomate iz EU su upozoravale da je prerano za to. Neki bh. intelektualci su smatrali da je sama ideja o tome da BiH aplicira za članstvo, apsurdno smiješna, te su prikazivali BiH kao sliku beznadežnog i na propast osuđenog mjesta, i društva „gdje se etničke tenzije čine čak i većim nego što su bile prije 20 godina.“³ Međutim, Predsjedništvo BiH se držalo svojih ciljeva, te su se Ministar vanjskih poslova BiH i njegov zamjenik uputili u zemlje članice EU sa zadatkom da zagovaraju u korist aplikacije.⁴ I najednom, kao da Newtonov zakon više nije bio primjenljiv: bh. lideri su imali svoju vlastitu volju, odlučnost i sposobnost da dođu do zajedničkog dogovora kako bi pogurali nešto što su smatrali da je u najboljem interesu njihove države.

Sama ceremonija, koji se održala u Bruxellesu 15. februara, trajala je trinaest minuta.⁵ Pismo koje je Čović predao holandskom Ministru vanjskih poslova, Bertu Koendersu, sadržavalo je samo jedan paragraf:

“Vaša Ekselencijo,

Imam čast da u ime Bosne i Hercegovine, a na osnovu Zajedničke izjave o predanosti svih institucija na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini da se provedu neophodne reforme u procesu priključenja EU i u skladu sa Člankom 49. Ugovora o Europskoj Uniji, Vam uručim aplikaciju Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji.

*Molim Vas, primite izraz mog dubokog poštovanja,
Dragan Čović”*

Pismo se referira na Članak 49. Ugovora o EU, koji predstavlja jednu od najvažnijih obećanja koje je EU ikad dala:

¹ Predsjedništvo BiH, [“Predsjedavajući Predsjedništva BiH predao zahtjev za članstvo u EU”](#), 15. februar 2016.

² Predsjedništvo BiH, [“Održana 10. redovita sjednica Predsjedništva BiH”](#), 23. juli 2015; ATV, [“1 na 1”](#), 14. februar 2016.

³ Klix, [“EU u kiln, bh. vlasti u ploču: Jasno poručeno da je rano za podnošenje aplikacije za članstvo u EU”](#) 1. februar 2016.; Mreža mira, [“Bosnia’s Intellectuals, Activists Call on Politicians, EU to Act up”](#) („BiH intelektualci, aktivisti, pozivaju političare i EU da se ozbiljno prihvate posla“), 15. februar 2016.

⁴ Nezavisne novine, [“Crnadak: BiH želi da bude dio europskog rješenja”](#), 8. oktobar 2015.; Dnevni avaz, [“Crnadak u Londonu razgovarao s ministrom Hammondom”](#), 11. januar 2016.; Ministarstvo vanjskih poslova BiH, [“Priopćenja”](#).

⁵ Delegacija EU u BiH, You Tube kanal, [“Ceremonija podnošenja zahtjeva BiH za članstvo u EU”](#), 15. februar 2016.

“Svaka europska država koja poštuje vrijednosti iz članka 2. i koja se obvezuje promicati ih, može podnijeti zahtjev za članstvo u Uniji.”⁶

Taj trud se isplatio. U Bruxellesu, EU povjerenik Johannes Hahn pohvalio je vlasti u BiH zbog toga što su napravili „dosta posla kako bi predali kredibilnu aplikaciju.“⁷ A u zajedničkom pismu, Federica Mogherini i Hahn su napomenuli:

“Dostignuća u protekloj godini, na polju široke reformske agende, su impresivna. Štoviše, mi danas ne bi bili ovdje da nije bilo vodstva vaše države.”⁸

Nakon ceremonije u Bruxellesu, lideri BiH, iz različitih etničkih grupa i različitih političkih stranaka, su se zavjetovali da će učiniti sve što je potrebno za dobijanje službenog statusa kandidata za članstvo u EU do kraja 2017.⁹ Ovo je ambiciozan, ali ostvariv, cilj. Susjedna Hrvatska je u prošla put od predaje aplikacije do dobijanja kandidatskog statusa za šesnaest mjeseci. Crnoj Gori su trebale dvije godine. Zašto BiH ne bi težila k tomu da to učini bolje?

Ova analiza argumentira da bi bilo pravedno i mudro od strane Europske unije da bh. lidere uzmu za riječ. Ona zagovara da zemlje članice EU ozbiljno shvate predanost BiH da ide naprijed, da bez odlaganja preduzmu slijedeći korak ovog procesa. Slijedeći korak unutar ovog procesa bi bila jednoglasna odluka Vijeća EU (28 država članica) da zatraži od Europske komisije da pripremi mišljenje (francuski: *avis*) o aplikaciji. U slučaju Hrvatske iz 2003., trebalo je dva mjeseca za zemlje članice EU da se obrate Komisiji da ovo učini.¹⁰ Ne postoji dobar razlog da 2016. to traje duže u slučaju BiH.

Nakon odluke Vijeća, Europska komisija će bh. vlastima dostaviti dugačku listu detaljnih pitanja koja se tiču svih segmenata pristupanja EU. Ovo je najbolji mogući test kredibiliteta opredjeljenosti BiH za EU. Također, ovo će testirati sposobnost bh. institucija da surađuju. Ceremonija održana u Bruxellesu je prebacila loptu europskog napretka BiH na teren EU. Što prije lopta bude vraćena bh. liderima, to će biti bolje za ovu državu, za EU i za sam kredibilitet procesa proširenja kao nečeg sto je i strogo i pravedno.

Što se doista dogodilo? Predaja aplikacije BiH za članstvo u EU

⁶ Lisabonski Ugovor., [Article 49](#). (Članak 49.)

⁷ Delegacija EU u BiH, You Tube kanal, [“Ceremonija podnošenja zahtjeva BiH za članstvo u EU”](#), 15. februar 2016.

⁸ Europska komisija, [“Joint Statement by High Representative/Vice President Federica Mogherini and Commissioner Johannes Hahn on the occasion of Bosnia and Herzegovina submitting membership application”](#), (“Zajednička izjava Visoke predstavnice/Potpredsjednice Federice Mogherini i Povjerenika Johanna Hahna prilikom predaje aplikacije za članstvo BiH”), 15 februar 2016.

⁹ *Mreža mira*, [“Bosnia’s Intellectuals, Activists Call on Politicians, EU to Act up”](#) („BiH intelektualci, aktivisti, pozivaju političare i EU da se ozbiljno prihvate posla“), 15. februar 2016.; Vijeće za demokratiziranje politika, Kurt Bassuener, [“The Application Shakedown”](#), („Preispitivanje aplikacije“), 9. februar 2016.; *Glas Srpske*, [“Ćovic: Kandidatski status 2017.”](#), 15. februar 2016.

¹⁰ Delegacija EU u Crnoj Gori, [“The EU in Montenegro”](#) („EU u Crnoj Gori“).

Poligonska obuka za državne službenike

Dobijanje upitnika ne predstavlja nagradu za političke lidere. On je više poput vaučera za tromjesečnu poligonsku obuku na Karibskom otoku Sveti Vincent.¹¹ Morate platiti za svoj put da bi ste došli do njega. Jednom kada tamo stignete, učestvujete u programu koji su dizajnirali bivši Kraljevski Marinci: kružnom treningu, poligonu s preprekama, plivanju i boksu. Ali to ćete učiniti jer ste motivirani, imate cilj i mislite da će vam biti od pomoći.

Makedonija je dobila svoj upitnik u oktobru 2004. (1.900 pitanja). Radmila Šekerinska je bila tadašnja zamjenica premijera zadužena za EU integracije:

„Upitnik je poput rendgena. On postavlja osnovna i sofisticirana pitanja o državi, njenoj strukturi, njenim zakonima, njenim problemima, njenim ljudima, njenoj statistici, o svemu. Ali, to nije čisto tehnička vježba. On vas tjera da uvidite svoje slabosti, kao i da pronađete vlastit stav o tome kako da ih popravite. Dakle istovremeno to je i dijagnoza i lijek...to je kombinacija pronalaska činjenica, političkog planiranja i strategije.“¹²

Šekerinska se prisjeća:

“Ova vježba je izvukla na vidjelo sve probleme koje je Makedonija dugo vremena gurala pod tepih jer nije bilo jako popularno baviti se njima... Ne sjećam se da li je bilo tri ili četiri hiljade ljudi koji su radili skupa, ali njihov broj je bio velik.

Za svako pitanje bilo je zaduženo po nekoliko ljudi i odgovornost za njih je bila osobna. Dakle nije to bilo neko anonimno ministarstvo niti anonimni državni službenik iz ministarstva X. To su bile osobe čije ime i prezime se znalo i koje su posjedovale znanje, koje su znale da su dio važne slagalice, da su njihova imena poznata i da će njihov rad biti vidljiv. Tako da je na kraju postojao jak timski duh među ljudima koji se nisu poznavali, ali koji su cijelo vrijeme međusobno komunicirali putem interneta, e-maila i telefona.”¹³

Radmila Šekerinska (Zamjenica premijera Makedonije zadužena za europske integracije 2002-2006) i Gordana Đurović (Zamjenica premijera, a potom i Ministrica za europske integracije Crne Gore 2006-2010)

¹¹ Reuters, [“Top ten Fitness Boot Camps in the world”](#), (“Deset najboljih kampova na svijetu za fitness trening”) 18. januar 2013.

¹² ESI, [“Radmila Sekerinska – earning EU candidate status for Macedonia”](#), (“Radmila Šekerinska – Dobijanje statusa države kandidata EU za Makedoniju”), 28. juli 2010.

¹³ *Ibid.*

Crna Gora je dobila svoj upitnik (2.800 pitanja) u julu 2009.¹⁴ Gordana Đurović, Ministrica za europske integracije koja je bila zadužena za koordiniranje odgovora, se osvrnula na iskustvo koje je bilo veoma slično makedonskom od pet godina ranije:

„Počeli smo raditi na upitniku 1. augusta. To je značilo da nije bilo odlaska na odmor i duge radne dane na temperaturi od 40 stupnjeva. Završili smo ga kako je bilo i planirano, u roku od četiri mjeseca, ali zatim smo dobili dodatna pitanja i poslali svoje odgovore u aprilu 2010. Odgovarali smo u tri ciklusa, sa gotovo 6.000 stranica i 11.000 stranica podataka, tako da je ukupni paket sadržao oko 17.000 stranica.

Za nas je to bio jako težak period, jer su pitanja bila izuzetno zahtjevana. To je bio najveći administrativni projekt koji je crnogorska administracija ikad organizirala. Jako smo ponosni na to kako smo bili u stanju to obaviti kad se uzme u obzir da je naša administracija najmanja u cijeloj regiji.“¹⁵

I ovaj put, upitnik je prisilio administraciju za zaviri u svaki čošak javne politike Crne Gore. Kad je u pitanju samo politika zaštite okoliša, Europska komisija je postavila 94 pitanja.¹⁶ Pitanja poput:

“Molimo dostavite osnovne informacije o činjenicama i ciframa o stvaranju otpada i upravljanju otpadom: a) količina, vrsta i porijeklo otpada koji se generira na godišnjem nivou; b) broj i operativne karakteristike pogona za obradu otpada, c) cifre o izvozu i uvozu otpada (količina, vrsta)“

“Kako je organiziran monitoring kvaliteta benzina, dizel goriva, ostalih plinskih ulja i mazuta i njihovog uticaja na plinove sa efektom staklene bašte?”

Kako bi odgovorili na pitanje o kvaliteti vode, Crna Gora je morala da pruži detalje o zakonodavstvu, standardima i na koji način osiguravaju kontrolu kvaliteta.¹⁷ U odgovoru na pitanja o prenosivim bolestima, Europska komisija je tražila detalje o tome kako funkcionira sustav nadzora nad bolestima u Crnoj Gori.¹⁸ Postavljeno je 28 pitanja o sigurnosti hrane, u kojima se tražilo od Crne Gore da opiše strukturu i organizaciju svih institucija i agencija koje su zadužene za sigurnost hrane te planove za njihovo unaprijeđenje.¹⁹ Od Crne Gore je traženo da opiše proces zapošljavanja državnih službenika;²⁰ da dostavi statistiku o svim obukama kroz koje su prošli državni službenici u tri godine, te koliko je žena i na kojim su pozicijama unutar javne administracije.²¹ Upravljanje ovom količinom podataka je zahtjevno. Gordana Đurović se prisjeća:

¹⁴ Europska komisija, [“European Commission presents questionnaire to assess the country’s application to join the EU”](#), („Europska komisija predstavila upitnik da procijeni aplikaciju države za priključenje EU“), 22. juli 2009.

¹⁵ ESI, [“Gordana Djurovic – independently towards the EU”](#), („Gordana Đurković – Nezavisno prema EU“), 30. juli 2010.

¹⁶ Vlada Crne Gore, [“Questionnaire: 27 Environment”](#), („Upitnik: 27 Okoliš“), decembar 2009.

¹⁷ Vlada Crne Gore, [“Questionnaire: 27 Environment”](#), („Upitnik: 27 Okoliš“), decembar 2009.

¹⁸ Vlada Crne Gore, [“Questionnaire: 28 Consumer and health protection”](#), („Upitnik: 28 Zaštita potrošača i zdravlja“), decembar 2009.

¹⁹ Vlada Crne Gore, [“Questionnaire: 12 Food safety, veterinary and phytosanitary policy”](#), („Upitnik: 12 Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika“), decembar 2009.

²⁰ Vlada Crne Gore, [“Questionnaire: 1 Democracy and the rule of law”](#), („Upitnik: 1 Demokracija i vladavina prava“), decembar 2009.

²¹ Vlada Crne Gore, [“Questionnaire: 26 Education and culture”](#), („Upitnik: 26 Obrazovanje i kultura“), decembar 2009.

„Od ključne važnosti je bila IT potpora. Izradili smo poseban portal kao mjesto za razmjenu informacija svih nadležnih ministarstava. Ja sam bila „Veliki brat“ i pratila sam rezultate svih njih na dnevnoj bazi putem internog vladinog portala. Oni su iz svojih ureda imali odobren pristup – u administraciji Crne Gore bilo je oko 800 odobrenih adresa – tako da su svaki dan mogli ulaziti na portal, odgovarati na pitanja ili, na osnovu grupnog rada, pisati odgovore. Nakon toga, odgovori bi bili provjereni, prosljeđeni komisiji za odobrenje i na kraju proslani vladi.“²²

Također je postojao problem prevođenja:

“Prevođenje je bilo veliki problem. Mi smo organizovali javni konkurs; poziv za sve lokalne prevoditelje. Na osnovu kriterija Europske komisije smo ih zatim testirali i odabrali 200 prevoditelja koji bi bili uključeni u proces prevođenja. To je bio centar za prevođenje koji je radio 24 sata dnevno. Usvojili smo priručnik za prevođenje u kojem su se prevoditelji dogovorili kako će prevoditi određene riječi specifične za EU, imena institucija i zakona, kako bi imali unificirane prijevode.”²³

Sve što se dogodilo u Makedoniji i Crnoj Gori (a prije toga i u Hrvatskoj) prilikom odgovaranja na upitnik, će biti veliki podstrek kapacitetu bh. reformatora: da naprave rendgenski pregled različitih politika u svijetlu europskih standarda; da naprave temeljitu dijagnozu administrativnih nedostataka; da otkriju probleme u suradnji i razmjenu informacija između različitih nivoa države koji su uključeni u istom sektoru; da ojačaju timski duh među državnim službenicima.

Ovo je izazov i on zahtjeva rad: niti jedan od bh. lidera neće dobiti glasove za ovo i niti jedna politička stranka se neće moći hvaliti da je učesvovala u „pripremanju odgovora“ za EU. Ipak, ova vježba će vrlo vjerojatno biti transformativno iskustvo za mladu bh. administraciju. To je takva vrsta izazova koja izvlači najbolje iz bilo koje javne službe i koja dopušta državnim službenicima da dokažu da oni koji sumnjaju u njihovu sposobnost da izvrše zadatke, nisu u pravu. Što su u stvari, kako se čini, bh. državni službenici i učinili više puta tokom proteklih godina.

Mogu li se u BiH međusobno iskoordinirati? Da (prvi dio)

Jedna od debata koja se danas vodi u hodnicima Bruxellesa i glavnih gradova EU je da li je BiH „spremna za slijedeći korak“. Sada kada je BiH predala zahtjev za članstvo u EU, zar ne bi EU trebala prigušiti njihov novo-nađeni entuzijazam i inzistirati da ipak BiH „nije Hrvatska“, iako je bilo potrebno da prođu samo dva mjeseca u slučaju Hrvatske od predaje aplikacije do toga da Vijeće zatraži slanje upitnika. Najprije, svi pretpostavljaju da njeni lideri nisu sposobni da surađuju. Zar Bosanci najprije ne trebaju dokazati – prije nego što dobiju upitnik – da misle ozbiljno?

Ideja da se Bosanci ne mogu međusobno iskoordinirati kada su pitanju EU stvari je tvrdoglavo i široko rasprostranjeno mišljenje. Također je i pogrešno. Istorija odnosa između BiH i EU od 2000. godine pruža jednostavan i kratak odgovor na pitanje da li se u BiH mogu iskoordinirati: kada god su se bh. institucije našle pred ozbiljnim izazovom postavljenim od strane EU da se iskoordiniraju, one su bile u stanju to i učiniti na iznenađenje svojih europskih kolega.

²² ESI, [“Gordana Djurovic – independently towards the EU”](#), („Gordana Đurković – Nezavisno prema EU“), 30. juli 2010.

²³ *Ibid.*

Bosanci su to učinili 2003. godine kad su odgovarali na svoj prvi ikad upitnik pod vodstvom predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH Adnana Terzića. Od onog trenutka kad je postao predsjedavajući, Terzić je zahtijevao od Europske komisije da dopusti BiH da otpočne pregovore za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP):

„Inzistirao sam na tome da dobijemo upitnik za studiju izvodljivosti za pregovaranje SSP-a. Putovao sam i razgovarao sa drugim premijerima. Njihov argument je bio da mi *još uvijek nismo spremni*. Na tome sam inzistirao i sa Paddyem Ashdownom [Visoki predstavnik za BiH 2002-2006]. Susreo sam se sa [Romanom] Prodićem, koji je u to vrijeme bio predsjedavajući Komisije, i tražio sam upitnik.”²⁴

Terzić, član glavne bošnjačke stranke SDA (Stranke demokratske akcije) je rođen 1960. i odrastao je u Travniku, u Lašvanskoj dolini u centralnoj Bosni. Njegov sin je rođen u decembru 1992., na samom početku borbi u centralnoj Bosni. Prisjeća se kako „nije imao ni struje, ni vode, ni dovoljno hrane, a imao je bebu kod kuće.”²⁵ Kad su borbe završene 1995., Terzić je otišao u politiku, postao je načelnik Travnika, a 1996. i jedan od dva guvernera u Srednjobosanskom kantonu. Kao predsjedavajući Vijeća ministara, Terzić je bio uvjeren da je perspektiva članstva u EU nudila najbolji put napretka za BiH. Bio je vjerni pristaša tog cilja:

„Tokom predizborne kampanje 2002., sve stranke su vodile kampanju na pitanju integracije u EU, čak i [ultra-nacionalistička] Srpska radikalna stranka. Tako da sam rekao, 'U redu, hajmo ponuditi našim građanima da energetično krenemo prema Europi kroz reformu društva i uvođenje europskih standarda'.

Pokušavao sam naći cilj sa kojim niti jedna etnička grupa unutar BiH ne bi imala problem. U to vrijeme nisam puno znao o kopenhaskim kriterijima niti procesu proširenja. Znam da EU nikad nije imala, niti će možda ikad imati bolje političko oružje od proširenja. Nisam siguran koliko su predstavnici EU svijesni koliko je snažan taj instrument. Ne znam kako su ga razvili, ali on je iznenađujuće riješivim učinio problem demokratizacije bivšeg komunističkog bloka. A ja sam u njemu vidio šansu za BiH.”²⁶

Terzić je dodao da se nisu svi iz međunarodne zajednice u to vrijeme složili s tim:

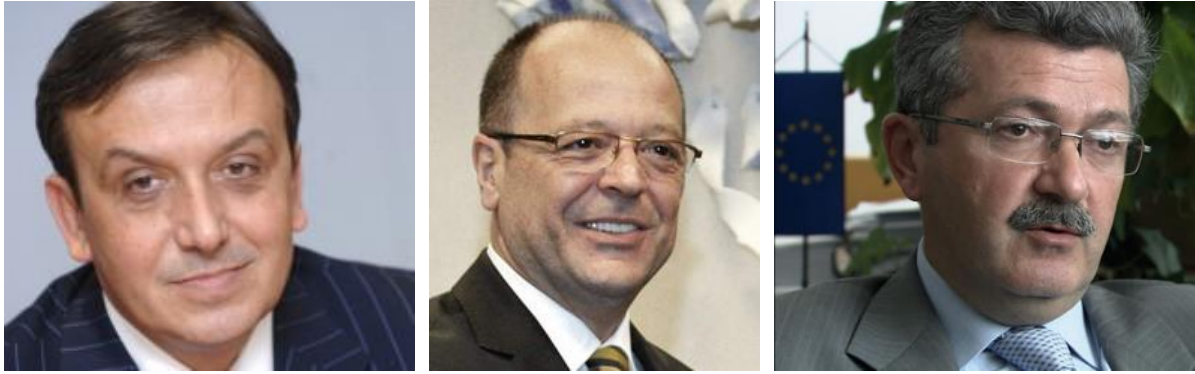
“Bilo je potrebno određeno vrijeme da OHR [Ured visokog predstavnika koji je u to vrijeme vodio Paddy Ashdown] i druge međunarodne institucije to prihvate, jer su tada izbore dobile takozvane nacionalne stranke [uključujući Terzićeve SDA] i očekivanja su bila da ćemo mi uništiti BiH.”²⁷

²⁴ ESI, [“Adnan Terzic – a unifying goal for Bosnia”](#), („Adnan Terzić – Cilj ujedinjenja za Bosnu“) 31. juli 2010.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

Adnan Terzić (Predsjedavajući Vijeća ministara BiH 2002-2007), Igor Davidović (Glavni pregovarač za SSP BiH 2005-2008) i Osman Topčagić (direktor DEI-a 2003-2008)

Terzić je okupio tim koji je bio predan pomjeranju države ka EU. Mnogi od njih su godinama bili u središtu ovih napora: Osman Topčagić (Bošnjak), Lidija Topić (Hrvatica), Igor Davidović (Srbin). Terzićev ministar vanjskih poslova bio je Mladen Ivanić, danas srpski član Predsjedništva BiH.

U februaru 2003., Osman Topčagić je postao prvi direktor nove Direkcije za europske integracije (DEI) BiH i ključni igrač u priči o EU reformama BiH. Poput Terzića, i on je vjerovao u europsku sudbinu svoje države. Njegova druga kći je rođena 1984. godine, kada je Sarajevo bilo domaćin Zimskih olimpijskih igara. Tokom rata, kada je Topčagić postao generalni sekretar Ministarstva vanjskih poslova, izgubio je sestru koja je poginula u granatiranju, kao i dva rođaka. Nakon rata, služio je kao Ambasador BiH u Ujedinjenom Kraljevstvu, te kao diplomata u Misiji BiH pri NATO-u. Iskustva u ratu su ga pretvorila u gorljivog zagovornika članstva BiH u EU. Nadao se da će pristupanje EU smiriti etničke tenzije i popraviti ekonomiju:

„Po mom mišljenju, Bosanci i Hercegovci jako dobro razumiju i prihvaćaju principe na kojima je EU izgrađena i uspostavljena. Mir, stabilnost, ekonomski prosperitet. Nakon što smo iskusili rat, nakon patnje koja je tako dugo trajala, mi smo svesrdno prigrlili ovu ideju.“²⁸

Osman Topčagić se sjeća koliko je ovo bilo inspirativno za vladu na početku 2003.:

„Ovo je bio period velikog entuzijazma. Tokom moje posjete Bruxellesu u martu 2003., dobio sam upitnik sa 346 pitanja. Bile su nam potrebne dvije sedmice da ih prevedemo i odlučimo koje institucije bi trebale pripremiti odgovore.“²⁹

Kroz ovih 346 pitanja se trebala napraviti procjena o tome da li je BiH spremna za pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP-u):

“Neke institucije su bile neodlučne u tomu da se prihvate ove dužnosti. Postavljali su pitanja - 'Kako ćemo to učiniti? Možemo li to učiniti?'. Bilo nam je dato jako malo vremena da pripremimo odgovore, ali smo uspjeli. Također se sjećam da je cijelo Vijeće Ministara otišlo u Neum [na jadranskoj obali] preko vikenda kako bi pregledali prvi set od 70 ili 80 odgovora.“³⁰

²⁸ ESI, [“Osman Topcagic – from war to European integration in Bosnia”](#), („Osman Topčagić – Od rata do europskih integracija u BiH“), 22. februar 2010.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ *Ibid.*

Predsjedavajući Adnan Terzić je stavio naglasak na izgradnju timskog rada:

„Okupio sam nadležne ministre kao i šefa Direkcije za europske integracije [Topčagić], te smo otišli u Neum, sjeli skupa i tokom tri dana, detaljno pregledali sve što smo imali i usaglasili odgovore.

Htjeli smo da pokažemo da smo bili svjesni značaja ovog procesa, da to za nas nije bila samo ispunjavanje križaljke, već da je to bila priprema za vlade da postanu svjesne neizbježnosti reformi. Za nas je ovo bilo odlično iskustvo i savršena priprema za dizajniranje strategije prema Europi.“³¹

Topčagić i njegov tim su također na ovaj zadatak gledali kao na priliku:

„Htjeli smo da obavimo dobar posao. Na kraju, htjeli smo ga ispravno i predstaviti, te smo uvezali odgovore i našli dobre lektore, izvorne govornike engleskog jezika. Mislim da je to na pozitivan način primjećeno u Komisiji.“³²

Odgovaranje na pitanja o mnogo različitih aspekata javne politike zahtijevalo je koordinaciju između centralne vlasti i drugih nivoa vlasti. Terzić se osvrnuo na to kako je to učinjeno:

„Dva entitetska premijera [rahmetli Ahmed Hadžipašić, Bošnjak i Dragan Mikarević, Srbin] su bili jako dobri. Nas trojica smo zajedno radili. Bilo je potrebno određeno vrijeme da se razgovara s njima i njihovim ministrima. Ja sam imao redovite sastanke sa ministrima na državnom nivou kao i sa entitetskim vladama. Analizirali smo probleme i raspravljali o njima. Ja sam razumio koji su njihovi problemi, strahovi i kapaciteti.

Također smo održavali sastanke na Mrakovici [u nacionalnom parku Kozara u Republici Srpskoj]. Katkad bi tamo sjedili po sedam, osam sati. Ali, bez obzira na to koliko teški ili dramatični bili ovi sastanci, uvijek smo ih završavali sa novom strategijom o tome kako da popravimo stanje u BiH.“³³

Unutar samo tri mjeseca, Bosanci i Hercegovci su prikupili sve odgovore i poslali ih Europskoj komisiji.³⁴

Nedugo nakon toga, BiH je po drugi put iznenadila EU. U novembru 2003., Europska komisija je prezentirala studiju izvodljivosti u kojoj je bilo navedeno 16 područja u kojima je bilo potrebno napraviti napredak prije nego što pregovori o sadržaju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju mogu biti otvoreni.³⁵ U studiji je navedeno da se od BiH očekuje „da ih implemetira prema utvrđenom rasporedu tokom 2004.“³⁶ Adnan Terzić se prisjeća koliko su niska očekivanja od BiH imali lideri Europske unije:

³¹ ESI, [“Adnan Terzić – a unifying goal for Bosnia”](#), („Adnan Terzić – Cilj ujedinjenja za Bosnu“) 31. juli 2010.

³² ESI, [“Osman Topcagic – from war to European integration in Bosnia”](#), („Osman Topčagić – Od rata do europskih integracija u BiH“), 22. februar 2010.

³³ ESI, [“Adnan Terzić – a unifying goal for Bosnia”](#), („Adnan Terzić – Cilj ujedinjenja za Bosnu“) 31. juli 2010.

³⁴ Direkcija za europske integracije BiH, [“Pregled aktivnosti Direkcije za europske integracije 2003. – 2006.”](#), januar 2007.

³⁵ Europska komisija, [“Report from the Commission to the Council on the preparedness of Bosnia and Herzegovina to negotiate a Stabilisation and Association Agreement with the European Union”](#), („Izveštaj Komisije prema Vijeću o spremnosti Bosne i Hercegovine da pregovarao Sporazumu o Stabilizaciji i Pridruživanju sa Europskom unijom“), 18. novembar 2003.

³⁶ *Ibid.*

„Čuo sam da su se u Bruxellesu pravile opklade da mi nećemo moći ispuniti zahtjeve ni za pet godina. Stoga smo se mi izorganizirali.

Izvršio sam veliki pritisak na ministre da moraju nešto učiniti, naročito na one koji su morali raditi na nacrtima zakona. Uspjeli smo da postignemo napredak za pola godine. Mislim da smo dokazali da naša želja za europskom integracijom nije bila čista retorika, već da je činila suštinu našeg rada. Naša namjera je bila da pokažemo da smo bili svijesni činjenice da moramo raditi kako bi došli u poziciju da postanemo ozbiljan partner za EU.“³⁷

Osman Topčagić se sjeća koliko je energije ovaj izazov dao njegovom timu državnih službenika:

„EU je napravila listu od 16 prioritetnih područja u kojima je trebalo napraviti značajan napredak prije nego što se otvore pregovori za SSP. To je predstavljalo signal za mobilizaciju resursa u BiH bez presedana. Mi smo napravili listu od 45 ili 46 zakona koje je trebalo usvojiti, kao i nekih 27 institucija koje je trebalo uspostaviti, unaprijediti ili modificirati. To je bio veliki napor u reformama.“³⁸

Područja u kojima je trebalo napraviti reforme su bila jasno definirana. Naprimjer, kada je bila u pitanju potreba za „učinkovitim sudstvom“, EU je od BiH zahtjevala:

„usvajanje zakonodavstva kojim se uspostavlja jedinstveno Visoko sudsko i tužilačko vijeće za BiH s ciljem da se konsolidira upravno tijelo nad entitetskim sudstvima te ojača neovisnost sudstva na području cijele BiH. Da se osigura odgovarajuće osoblje i financiranje za Državni sud.“³⁹

U martu 2004., dva entitetska premijera i ministri pravde su se složili da se prenesu određene entitetske nadležnosti na državni nivo. Dva mjeseca kasnije, u junu, parlament je usvojio zakonodavstvo kojim se uspostavlja jedinstveno Visoko sudsko i tužilačko vijeće.⁴⁰

Za sve ovo bio je potreban veliki napor u koordinaciji. Trećeg decembra 2003., Vijeće ministara BiH je usvojilo „Odluku o metodama za realizaciju koordinacije u procesu europske integracije BiH.“⁴¹ Njom je uspostavljena mreža EU koordinatora u državnim institucijama, entitetima i Distriktu Brčko. EU koordinatori su se u prosijeku sastajali dva puta mjesečno, uspostavljali prioritete, pratili implemetaciju te pripremali sastanke sa EU.⁴² Na državnom nivou, DEI, pod vodstvom Osmana Topčagića, je bila glavni koordinatorski organ. DEI je objašnjavao prioritete, prosljeđivao dokumente EU, tražio informacije te predlagao zajedničke stavove. Topčagić objašnjava:

³⁷ ESI, [“Adnan Terzić – a unifying goal for Bosnia”](#), („Adnan Terzić – Cilj ujedinjenja za Bosnu“) 31. juli 2010.

³⁸ ESI, [“Osman Topcagic – from war to European integration in Bosnia”](#), („Osman Topčagić – Od rata do europskih integracija u BiH“), 22. februar 2010.

³⁹ Europska komisija, [“Report from the Commission to the Council on the preparedness of Bosnia and Herzegovina to negotiate a Stabilisation and Association Agreement with the European Union”](#), („Izveštaj Komisije prema Vijeću o spremnosti Bosne i Hercegovine da pregovarao Sporazumu o Stabilizaciji i Pridruživanju sa Europskom unijom“), 18. novembar 2003.

⁴⁰ *Pravnik.ba*, ["Historijat VSTV-a"](#),

⁴¹ Službeni list BiH, [“Odluka o nacinu ostvarivanja koordinacije u procesu priključenja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji”](#), 3. decembar 2003.

⁴² Direkcija za europske integracije BiH, [“Pregled aktivnosti Direkcije za europske integracije 2003. – 2006.”](#), januar 2007.

„Jedna od naših prvih odluka 2003. je bila da se uspostavi mehanizam koordinacije, jer smo mi sami, bez Europske komisije, shvatili da nam je potrebno nešto takvo.“⁴³

Na dan 21. oktobra 2005., Komisija je uradila procjenu onoga što je BiH napravila. U njoj je bilo navedeno mnogo konkretnih postignuća:

„Direkcija za europske integracije je sada operativna.“

„Primjeben je značajan napredak u saradnji sa Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju.“

„Uspostavljena su nova ministarstva i institucije na državnom nivou.“

„Bosna i Hercegovina je napravila značajan napredak u izgradnji kapaciteta za provedbu zakona na državnom nivou.“

„Uprava za indirektno oporezivanje je sada operativna, kao i nova Uprava za carine.“⁴⁴

Komisija je zaključila da je „mogućnost otvaranja pregovora za SSP djelovala kao moćan katalizator za imlementaciju reformi u Bosni i Hercegovini“, te je preporučila otvaranje pregovora o SSP-u.⁴⁵

BiH je 2005. dobila treću priliku da iznenadi EU. Pregovori o SSP-u sa BiH su otvoreni 25. novembra 2005. u Sarajevu.⁴⁶ Osman Topčagić je opisao nade koje je ovo pobudilo:

„Došao je i Olli Rehn, EU komesar za proširenje. Pozvali smo Filharmonijski orkestar i održani su govori. Ceremonija se održala u najvećoj sali zgrade našeg Parlamenta. Bila je prepuna ljudi na čijim su licima bili osmjesi. Vladala je dobra, pozitivna atmosfera.“⁴⁷

Adnan Terzić je bio presretan da objavi kako „danas slavimo naš izlaz iz tunela u kojem nije bilo perspektive.“⁴⁸ Vijeće ministara BiH je imenovao Igora Davidovića, Srbina, za glavnog bh. pregovarača. Davidović je rođen 1960-te u Tuzli. Većinu svog života je proveo u Banja Luci gdje je diplomirao pravo 1982. Davidovićeve druga kći je rođena nakon što je izbio rat u BiH. Prvih par godina nakon rata, Davidović je bio direktor firme za međunarodni izvoz sa sjedištem u Banja Luci. U januaru 1998., ponuđeno mu je da postane šef kabineta Milorada Dodika (u to vrijeme Premijera, a sadašnjeg Predsjednika RS-a). Od 2000. do 2005. Davidović je bio Ambasador BiH u Washingtonu. Nakon povratka u BiH, Davidović je vjerovao da je EU integracija put naprijed za njegovu zemlju:

„To je bilo vrijeme velikih očekivanja i nade. Desetljeće nakon rata vjerovali smo da će nam SSP i proces priključenja EU pomoći da se reformišemo i transformišemo u prosperitetnu evropsku državu. Očekivao sam da će BiH brzo dobiti status kandidata i otvoriti pregovore.“

⁴³ BHRT, „[Novi ugao](#)“, 12. februar 2016.

⁴⁴ Europska komisija, „[Communication from the Commission to the Council on the progress achieved by Bosnia and Herzegovina in implementing the priorities identified in the ‘Feasibility Study on the preparedness of Bosnia and Herzegovina to negotiate a Stabilisation and Association Agreement with the European Union’](#)“, („Komunikacija Komisije prema Vijeću o napretku koji je postigla Bosna i Hercegovina u implementaciji prioriteta identificiranih u ‘Studiji izvodljivosti o spremnosti Bosne i Hercegovine da pregovara o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa Europskom unijom’“), 21. oktobar 2005.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Delegacija EU u BiH, „[Key Dates](#)“, („Ključni datumi“)

⁴⁷ ESI, „[Osman Topcagic – from war to European integration in Bosnia](#)“, („Osman Topčagić – Od rata do europskih integracija u BiH“), 22. februar 2010.

⁴⁸ Vijeće Ministara BiH, „[U Sarajevu zvanično otvoreni pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju BiH sa Europskom unijom](#)“, 25. novembar 2005.

Tih dana su svi, i to baš svi, od opštinskog nivoa do Savjeta Ministara, vjerovali da su SSP i evropski put najvažniji zadaci. Dobijali smo podršku kad god bi zatražili neku informaciju. I svi su bili zainteresirani da uče o EU. Sjećam se da sam posjećivao opštine i univerzitete da govorim o SSP-u i EU.

I to nije bilo zbog toga što je to tražio od nas neko iz Bruxellesa, već zato što je postojao istinski interes i entuzijazam za ovu temu. Čak su i mediji bili više zainteresirani za pregovore o SSP-u nego za bilo koju drugu temu.”⁴⁹

Davidović je proširio svoj multi-etnički pregovarački tim:

„Neki od njih su već bili stručnjaci, ali mnogi od nas su se razvili i postali stručnjaci za EU tokom pregovora. Svi smo bili posvećeni i dobili smo pohvale za ono što smo radili, i to ne samo od strane naših političara, već i od EU, Evropske komisije i država članica. Usprkos nekom početnom skepticizmu, Komisija nas je tretirala kao ravnopravne partnere. Naravno, nedostajalo nam je znanja i iskustva u EU poslovima, ali smo to uspjeli kompenzirati tako što smo vrijedno učili i bili profesionalni.”⁵⁰

U to vrijeme, 2005., mlada bh. diplomatkinja, Hrvatica, Lidija Topić je postavljena u Bruxellesu za šefa Misije BiH pri EU:

„Pregovori za SSP su bili odlični. Naravno, zahtjevali su jako puno posla, ali bili smo u stanju pokazati da se možemo kretati u pozitivnom smjeru. Postojala je ogromna sumnja u to da mi u Bosni i Hercegovini uopće imamo kapacitet da se bavimo s tim. Za nas je bio uspjeh kad smo pokazali da to možemo.”⁵¹

Do februara 2006., tadašnji komesar za proširenje EU, Olli Rehn dao je komentar kako pregovori „idu jako dobro. Naši bh. partneri su se temeljito pripremili.”⁵² Na dan 8. novembra 2006., Komisija je napisala da „pregovori napreduju dobro sa tehničke tačke gledišta te da je dogovoren veći dio teksta SSP-a.”⁵³ Isti dan, Rehn je izjavio za novinare da je „pregovarački tim sposoban i profesionalan.”⁵⁴ Pregovori su zaključeni u decembru 2006.

Mogu li se u BiH međusobno iskoordinirati? Da (drugi dio)

Bosanski naponi za koordiniranje reformi nisu stali tada. Godine 2008., od pet zemalja zapadnog Balkana je zatraženo da ispune dugačku listu teških uvjeta kako bi se kvalificirale za bezvizni režim sa EU.⁵⁵ U maju 2009., procjenjeno je da je BiH odmah nakon Albanije na spisku onih koji su bili najlošiji u ispunjavanju tih uvjeta. Stoga je Europska komisija odlučila da BiH ne ponudi bezvizni režim.

⁴⁹ ESI, Intervju sa Igorom Davidovićem, 29. maj 2015.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ ESI, [“Lidija Topic – a Bosnian sculptor in Brussels”](#), („Lidija Topić - Bosanska kiparica u Bruxellesu”), 7. februar 2011.

⁵² Delegacija EU pri UN-u, [“Perspectives for Bosnia and Herzegovina – Speech by EU Commissioner Rehn”](#), („Perspektive za Bosnu i Hercegovinu – Govor EU Povjerenika Rehna“), 17. februar 2006.

⁵³ Europska komisija, [“Bosnia and Herzegovina 2006 Progress Report”](#), („Izvještaj o napretku za Bosnu i Hercegovinu za 2006.“), 8. novembar 2006.

⁵⁴ SEETV, [“Interview with Olli Rehn”](#), („Intervju sa Olliem Rehnom“) 8. novembar 2006.

⁵⁵ ESI, [“Bosnia’s visa breakthrough and the power of Europe”](#), („Važan napredak za bosanski vizni režim i snaga Europe“), 29. septembar 2009. U to vrijeme, Kosovu nije bilo ponuđeno da učestvuje u ovom procesu.

To je pokrenulo dramatičan napredak od maja do septembra 2009., do kad je BiH sustigla svoje uspješnije susjede (Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju). To je zahtjevalo ljeto teškog rada od strane bh. lidera, kako bi se iskristalisao niz kompromisa u osjetljivim područjima sigurnosne politike – tačno onakvih kompromisa za koje su stranci rutinski tvrdili da bh. političari nisu sposobni da ih naprave. To je zahtjevalo uspješnu koordinaciju kroz nekoliko institucija.

Napredak je bio izuzetan. U maju 2009., nakon što je Komisija tek objavila svoju procjenu ispunjenja uslova za liberalizaciju viznog režima, nisu bili usvojeni mnogi važni zakoni: o graničnoj kontroli, kontroli oružja i vojne opreme, međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima, prevenciji pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Od ovih zakona, dva su bila u palamentarnoj proceduri godinu dana. U junu 2009., Parlamentarna skupština BiH je usvojila sva četiri zakona po hitnoj proceduri.

U maju 2009., podaci o izgubljenim i ukradenim bh. puasašima su se još uvijek ručno unosili u Interpolovu bazu podataka i često nisu bili kompletirani. Do septembra 2009., postavljen je novi, automatizovani sistem za hitno prosljeđivanje tih podataka Interpolu, jednom kad se prijavi gubitak ili krađa putovnice. Devet institucija koje su bile uključene u integrirano upravljanje granica BiH, od granične policije do fitosanitarne službe, potpisale su ugovor o međusobnoj suradnji 23. septembra 2009. Posao policije u BiH je godinama bio onemogućen neadekvatnom razmjenom podataka kao što su podaci o krivičnim dosijeima, otiscima prstiju i registriranom oružju. Do septembra 2009., postignut je dogovor o vrsti podataka koje je trebalo razmijeniti. Kroz *server za razmjenu podataka* uvezane su sve policijske stanice što je omogućilo trenutni pristup informacijama.

I konačno, najduža i najimpresivnija vježba u koordinaciji bh. refomi kroz različite nivoe vlasti trajala je od 2004. do 2012. godine. U junu 2004., EU je usvojila takozvano „Europsko partnerstvo“ sa BiH. U to vrijeme, Europska komisija je smatrala da je to:

„*glavni instrument* za pomoć vlastima Bosne i Hercegovine u realizaciji europske perspektive njihove države... Njegov cilj je da se identificiraju prioriteta područja gdje su potrebni daljnji napori i reforme.“⁵⁶

U 2004. godini, partnerstvo je imalo 53 prioriteta. U 2006., broj se popeo na 103 prioriteta. U 2008., broj se dalje povećao na 177 prioriteta.⁵⁷ Kako bi se oni ispunili, od BiH je zatraženo da u cilju ispunjavanja razvije „vremenski raspored i specifične mjere.“⁵⁸ U 2007., Direkcija za Europske integracije BiH (DEI) je napisala da će „implementacija prioriteta iz Europskog partnerstva odrediti brzinu napretka Bosne i Hercegovine prema konačnom cilju, kandidatskom statusu i punopravnom članstvu u EU.“⁵⁹ U aprilu 2008., Vijeće EU je pozvalo sve političke snage u BiH da „ujedine svoje napore te odlučno krenu u ispunjavanje“

⁵⁶ Europska komisija, [“European Partnership with Bosnia and Herzegovina”](#), („Europsko partnerstvo sa Bosnom i Hercegovinom“).

⁵⁷ Vijeće EU, [“Council Decision on the principles, priorities and conditions contained in the European Partnership with Bosnia and Herzegovina”](#), („Odluka Vijeća o načelima, prioritetima i uvjetima sadržanim u Europskom partnerstvu sa Bosnom i Hercegovinom“), 18. februar 2008.

⁵⁸ *Ibid.*

⁵⁹ Direkcija za europske integracije BiH, [“Pregled aktivnosti Direkcije za europske integracije 2003. – 2006.”](#), januar 2007.

prioriteta zacrtanih u Europskom partnerstvu.⁶⁰ Svrha godišnjeg izvještaja o napretku EU je bila da napravi procjenu reformi u svjetlu ovog partnerstva.⁶¹

Ponovo, bh. institucije su odgovorile. Vijeće ministara BiH, pod predsjedavanjem Nikole Špirića (Srbin) je, 6. oktobra 2008. godine, usvojila „Akcioni plan za implementaciju prioriteta iz Europskog partnerstva za period 2008-2012.“⁶² Vlada je 2010., još uvijek pod vodstvom Špirića, usvojila i revidiranu verziju Akcionog plana.⁶³

Bh. institucije su strukturirale svoj rad oko ciljeva iz Europskog partnerstva. DEI je podijelila tih 177 prioriteta u 1.072 specifične mjere. Identificirala je državne, entitetske ili kantonalne institucije koje su bile odgovorne za svaku od njih.⁶⁴

Ovo je zahtjevalo jako puno koordinacije. DEI je konzultirao i kantonalni i entitetski i državni nivo. Na svim nivoima vlasti bili su i EU koordinatori koji su bili uključeni u proces.⁶⁵ DEI je također razvio i IT bazu podataka za sve 1.072 mjere i popratne aktivnosti. Srđan Cvijetić, šef Sektora za strategiju i politike integracija, je izjavio za ESI:

„Pregovaranje svega ovoga sa institucijama zahtjevalo je jako puno vremena i energije; trebalo je objasniti svima što se očekuje. Rekao bih da je razvoj naše interne baze podataka bio naš najveći prioritet u to vrijeme.“⁶⁶

Oko 150 institucija na svim nivoima vlasti su trebale izvjestiti DEI svako šest mjeseci o postignutom napretku. Cvijetićeve uloga je bila da ih prati. DEI je izvještavala Vijeće ministara BiH, državni parlament, te entitetske i kantonalne vlade svako šest mjeseci. Darija Ramljak, zamjenica direktora DEI-a se prisjeća:

„Za nas je Europsko partnerstvo bilo gorivo koje je pokrenulo motor reformi i godinama održavalo njegov rad. Ono je bilo osnova koja je gurala reforme i promjene. Mi smo uložili puno svog kredibiliteta kako bi gurali ove reforme na svim nivoima.“⁶⁷

Onda se dogodilo nešto čudno. Trud oko Europskog partnerstva – najdugovječnijeg i najintenzivnijeg perioda koordinacije reformi u BiH – je nestao zbog europske ravnodušnosti.

Krajem 2009., DEI se obratila Europskoj komisiji i pitala kada može očekivati slijedeće ažuriranje Europskog partnerstva. Odgovor nije došao. Do kraja 2010., DEI je shvatila da nešto nije u redu. Osoblje Direkcije je kasnije reklo ESI-u da su „morali presresti na hodniku jednu osobu iz Komisije“ kako bi saznali da je „Europsko partnerstvo završeno, i da neće biti novog“. DEI je bila zapanjena. Ramljak je kasnije dodala:

⁶⁰ Europska komisija, [“General Affairs and Foreign Affairs Council Conclusions”](#), („Zaključci Vijeća za opće i vanjske poslove“), 29. april 2008.

⁶¹ Europska komisija, [“Bosnia and Herzegovina 2012 Progress Report”](#), („Izvještaj o napretku za Bosnu i Hercegovinu za 2012.“), 10. oktobar 2012.

⁶² Vijeće Ministara BiH, [“Izvješće o provedbi mjera Akcijskog plana za realizaciju prioriteta iz dokumenta Europsko partnerstvo s BiH 2008. – 2012.”](#), 2012.

⁶³ Europska komisija, [“Bosnia and Herzegovina 2010 Progress Report”](#), („Izvještaj o napretku za Bosnu i Hercegovinu za 2010.“), 9. novembar 2010.

⁶⁴ Vijeće ministara BiH, [“Akcioni plan za realizaciju prioriteta iz dokumenta Evropsko partnerstvo sa Bosnom i Hercegovinom”](#), 2008.

⁶⁵ Vijeće ministara BiH, [“Izvješće o provedbi mjera Akcijskog plana za realizaciju prioriteta iz dokumenta Europsko partnerstvo s BiH 2008. – 2012.”](#), 2012.

⁶⁶ ESI, Intervju sa Srđanom Cvijetićem, 31. mart 2015.

⁶⁷ ESI, Intervju sa Darijom Ramljak, 31. mart 2015.

„Način na koji je završeno Europsko partnerstvo, bez službene reakcije ili objašnjenja od strane Europske komisije, je bio veliki udarac za DEI. Mi smo uložili toliko svog kredibiliteta u radu sa BiH institucijama. Govorili smo im da je jako važno da ovo uradimo. *Ali na kraju uopće nije bilo važno.* To je, itekako, nanijelo štetu našem kredibilitetu.”⁶⁸

DEI je pravila izvještaje Vijeću Ministara BiH svako šest mjeseci jos narednih godinu dana o ovim reformama. A zatim su i oni odustali. U maju 2012., DEI je objavila svoj posljednji izvještaj o prvedbi Europskog partnerstva. U izvještaju je naglašeno da je od 1.072 mjere, 671 potpuno provedena, 375 je bilo djelimično provedeno, a 26 mjera nije bilo provedeno.⁶⁹ No, do tada je Europska komisija izgubila interes. U izvještaju EU o napretku BiH za 2012, uopće nisu bile ni spomenute reforme iz Europskog partnerstva.⁷⁰ Bilo je to kao da ovaj ključni mehanizam koordinacije reformi inspiriranih Europskom Unijom nikad nije ni postojao.

Uzevši u obzir ovu istoriju, koja obuhvaća period duži od jednog desetljeća, tokom kojeg je bilo mnogo upitnika, koordinacije reformi između mnogih nivoa vlasti i pregovora za SSP, nije jasno zašto toliki broj zvaničnika iz EU i dalje vjeruju da BiH neće biti u stanju da se koordinira, i da neće biti u stanju da odgovori na upitnik 2016.

Hoće li EU uopće uzeti u obzir ovo iskustvo? Mit o bh. tvrdoglavosti je nevjerovatno uporan. U 2011., u zaključcima Vijeća EU je zatraženo od BiH da usvoji „mehanizam koordinacije“.⁷¹ U junu 2012., EU komesar za proširenje, Štefan Füle, je ponovio ovaj zahtjev.⁷² U februaru 2015., u Sarajevu, Federica Mogherini je rekla bh. parlamentarcima da njihov prioritet mora biti „uspostava dobro funkcionirajućeg mehanizma koordinacije za EU stvari... koji je potreban za svaku uspješnu interakciju sa EU.“⁷³ Vijeće ministara BiH je, 26. januara 2016., usvojio odluku da riješi kako će se međusobno koordinirati određeni nivou vlasti, putem konsenzusa, po svim stvarima vezanim za EU.⁷⁴ Povjerenik Hahn, je zatim 15. februara izjavio: „Mi moramo vidjeti kako će se ona primjenjivati i kako će funkcionirati.“⁷⁵

No, u stvari, očigledna lekcija iz skorije prošlosti BiH je da je ovo administracija koja čeka na to da joj EU postavi izazov. Zato predajte upitnik i vidjet ćete što će se dogoditi. Tek tada će Komisija biti u stanju da kaže, na osnovu čvrstih dokaza, da li „koordinacija funkcionira.“

⁶⁸ ESI, Intervju sa Darijom Ramljak, 31. mart 2015.

⁶⁹ Vijeće Ministara BiH, [“Izvešće o provedbi mjera Akcijskog plana za realizaciju prioriteta iz dokumenta Europsko partnerstvo s BiH 2008. – 2012.”](#), 2012.

⁷⁰ Europska komisija, [“Bosnia and Herzegovina 2012 Progress Report”](#) („Izvještaj o napretku za Bosnu i Hercegovinu za 2012.“), 12. oktobar 2012.

⁷¹ Europska komisija, [“Bosnia and Herzegovina 2011 Progress Report”](#) („Izvještaj o napretku za Bosnu i Hercegovinu za 2011.“), 12. oktobar 2011.

⁷² Europska komisija, [Joint Conclusions from the High Level Dialogue on the Accession Process with Bosnia and Herzegovina and the Road Map for BiH’s EU membership application](#) („Zajednički zaključci sa sastanka Dijalog na visokom nivou o procesu pristupanja sa Bosnom i Hercegovinom i Mape puta za zahtjev za članstvo BiH u EU“), 27. juni 2012.

⁷³ Delegacija EU u BiH, [Speech by HR/VP Federica Mogherini at the BiH Parliamentary Assembly following the adoption of joint statement on reform commitment in the the EU accession process](#), 23. februar 2015.

⁷⁴ Službeni list BiH, [“Broj 8”](#), 9. februar 2016.

⁷⁵ Delegacija EU u BiH, You Tube kanal, [“Ceremonija podnošenja zahtjeva BiH za članstvo u EU”](#), 15. februar 2016.

Koordinacija unutar federalne države

Međutim, nije samo u EU gdje su lekcije o više od jednog desetljeća koordinacije zaboravljene. Nakon što je Vijeće ministara BiH usvojilo mehanizam koordinacije 26. januara 2016., čak su i neki u BiH imali primjedbi na to.⁷⁶ Učinili su to na način koji je otkrio nerazumijevanje koje postoji o samoj svrsi koordinacije unutar federalne države.

U BiH, različiti nivoi vlasti imaju različite nadležnosti koje su definirane različitim ustavima. Na primjer, vanjska trgovina je pod isključivom nadležnošću države. Poljoprivreda u RS-u je pod isključivom nadležnošću RS-a. Oba entiteta imaju isključivu nadležnost za svoje energetske politike. Deset kantona u Federaciji ima isključivu nadležnost za politiku obrazovanja. Postoje i djeljene nadležnosti: Federacija i kantoni imaju podjeljenu nadležnost nad politikom zdravstvene zaštite.

Odluka koja je usvojena 26. januara 2016., predviđa učešće predstavnika svih ovih različitih nivoa vlasti u koordinacijskim tijelima koja se bave europskim integracijama.⁷⁷ Ona također predviđa da će se odluke donositi „konsenzusom onih koji su prisutni na sastancima.“⁷⁸ Predstavnici različitih nivoa vlasti imaju pravo glasa u odlukama u onim područjima koja su pod njihovom pravnom i ustavnom nadležnošću.⁷⁹

Ono što je čudno, je da je ova odluka kritizirana i od strane onih koji žele decetraliziraniju BiH i onih koji žele centraliziraniju državu. Za Milorada Dodika, predsjednika Republike Srpske, „neprihvatljiva je činjenica de se odluke donose samo konsenzusom onih koji su prisutni na sastanku.“⁸⁰ Vlada RS-a je čak upozorila da možda neće ni učestvovati u koordinaciji na osnovu ove Odluke. S druge strane, za Socialdemokratsku partiju (SDP) sa sjedištem u Sarajevu, ova Odluka je problematična iz dijametralno suprotnih razloga. Prema predsjedniku SDP-a, Nerminu Nikšiću, ova odluka predstavlja poraz za državu BiH (iako je koncipirana i usvojena od strane državnog nivoa vlasti):

„Njenim usvajanjem entiteti i kantoni dobili su svoj međunarodnopravni subjektivitet. Ova odluka je potpuno derogirala državu i suštinski ugrozila njen put prema EU.“⁸¹

Oba ova stajališta pokazuju nerazumijevanje same svrhe koordinacije.

Kao ilustraciju, uzmite upitnik EU. Na kraju, samo jedan set odgovora će moći biti poslan u Bruxelles, od strane institucija BiH na državnom nivou. Međutim, kako bi došli do ovih odgovora, bit će potrebno učešće svih nivoa vlasti. Da bi se odgovorilo na hiljade pitanja, potrebno je puno koordinacije između mnogih neovisnih institucija. Nemoguće je za državni nivo da odgovori na pitanja koja se tiču područja koja spadaju pod nadležnost drugih nivoa vlasti, ili bez podrške i pomoći ostalih institucija. Ključna stvar je da mehanizam koordinacije okupi sve za isti stol. Kada jedan kanton (poput Sarajevskog) ili entitet (poput RS-a) ne bi dijelio informacije, onda ne bi postojao nivo vlasti koji bi bio u mogućnosti da ih prisili da to učine. Odgovaranje na upitnik zahtjeva od svih nadležnih nivoa i institucija da pruže relevantne informacije koje samo oni i posjeduju.

⁷⁶ Službeni list BiH, [“Broj 8”](#), 9. februar 2016.

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *Nezavisne novine*, [“Dodik: Za RS ovakav mehanizam koordinacije neprihvatljiv”](#), 22. februar 2016.

⁸¹ *Nezavisne novine*, [“Nikšić: Mehanizam koordinacije je još jedan poraz države”](#), 15. februar 2016.

Naravno, EU reforme sežu puno dublje od samog odgovaranja na pitanja te će uskoro te iste institucije morati da usklade svoje zakonodavstvo sa pravnom stečevinom EU kao i da usvoje i provedu politike kompatibilne sa EU. Ovo nije hijerarhijski odnos: mehanizam koordinacije ne mijenja nijednu postojeću ustavnu stvarnost. Upravo zbog toga što *BiH jeste federalna država*, potrebni su joj inputi, podrška i naponi sa svih nivoa. Zvali vi to potragom za konsenzusom, potrebom za koordinacijom, pritiskom za koordinaciju ili zdravim razumom: izazov u praksi je očigledan. Jedino ako RS uvidi svoj interes u provedbi reformi u sektorima koji spadaju pod njene ustavne nadležnosti, će cjelokupna BiH napredovati prema EU. Isto važi i za kantone u područjima gdje oni imaju nadležnost, kao i za mnoge neovisne agencije. Bilo bi nepromišljeno, pa čak i štetno, ne uključiti u proces sve one koji su potrebni da bi taj proces funkcionirao. Sjedenje za tim stolom ne predstavlja privilegiju, već dužnost.

Međutim, ništa od ovoga nije novo za Bosance i Hercegovce. Sve su to oni radili i ranije i to više puta. Najbolji način da se zaključi ova abstraktna debata o tome „kako se koordinirati“, je da se započne sa konkretnim zadatkom. Koordinacija sama po sebi nije krajnji cilj; to je alat pomoću kojeg se mogu ostvariti ciljevi koje različite strane priželjkuju iz svojih razloga. Jednom kada počnu surađivati, postat će očigledno da mehanizam koordinacije nije u prijenosu nadležnosti, već u njihovom pravilnom korištenju.

Bijeg iz Limba

U prvoj polovici devedesetih, Bosanci i Hercegovci su bili u najdubljem krugu pakla; u svijetu rata, genocida i etničkog čišćenja. Nakon 1995. i Daytonskog mirovnog sporazuma, Bosanci i Hercegovci su uspjeli pobjeći od rata, ali su od tad ostali zatočeni u drugačijem europskom podzemlju: postali su izolirani, omalovažavani, na njih se gledalo kao na beznadne i tako se prema njima i odnosilo. U Paklu, prvoj knjizi svoje Božanstvene komedije, Dante opisuje svoje putovanje kroz devet krugova pakla. Bosanskohercegovačke poteškoće podsjećaju na prvi krug Danteovog pakla, na Limb u kojem su smješteni „čestiti pagani moreni tugom zbog nedostatka božijeg prisustva.“ Nesreća pagana je bila u tome što su rođeni u pogrešno vrijeme i na pogrešnom mjestu. Oni su možda dobri ljudi, ali nisu kršteni, tako da ne mogu ući u Čistilište. Raj je za njih vječno zatvoren i to ne zbog njihovih djela, već zbog toga ko su. Vrijeme je da se BiH dozvoli izlazak iz Limba.

Bilo je krajnje vrijeme da BiH preda aplikaciju za članstvo u EU. Krajnje je vrijeme da se EU počne odnositi prema BiH kao prema normalnom kandidatu: strogo ali pravedno. Što prije državna služba na svim nivoima BiH može početi odgovarati na upitnik kako bi dobili status kandidata, to će biti bolje za građane BiH, državne institucije, za samu EU i za reforme. EU bi trebala potaknuti ambiciju Predsjedništva BiH, a ne sprječavati je.

Već je 2012. napravljen test koliko je BiH bila uspješna u odgovaranju na probni pristupni upitnik. Krajem juna 2012., tokom takozvanog Dijaloga na visokom nivou o procesu pristupanja između EU i BiH u Bruxellesu, Štefan Füle, bivši češki ministar europskih poslova i tadašnji komesar EU za proširenje, je uručio predstavnicima BiH dva seta pitanja.⁸² Prvi set, koji je sadržavao ukupno 26 pitanja na 4 stranice, ticao se javnih nabavki (Poglavlje 5). Drugi set, koji je sadržavao 129 pitanja na 13 stranica, je bio o okolišnoj politici (Poglavlje 27).⁸³ Cilj ove vježbe je bio da:

⁸² Europska komisija, [“Joint conclusions from the High Level Dialogue on the Accession Process with Bosnia and Herzegovina and the Road Map for BiH’s EU membership application”](#), 27. juni 2012.

⁸³ Direkcija za europske integracije BiH, [“Lista pitanja EU-a iz Poglavlja 5 – Javne nabavke i Poglavlja 27 – Okolis/zivotna sredina”](#), 27. juni 2012.

“osigura da se BiH dobro iskoordinira i da, najkasnije do 31. oktobra 2012., odgovori na spisak pitanja iz odabranih poglavlja.”⁸⁴

Direkcija za europske integracije (DEI) u Sarajevu, glavna institucija zadužena sa stvari vezane za EU, je počela koordinaciju prikupljanja odgovora. Zvaničnici sa različitih nivoa vlasti su prikupljali informacije tokom ljetnih mjeseci. Vijeće ministara BiH je raspravilo i usvojilo službene odgovore 29. oktobra 2012.⁸⁵ Zatim je predala Europskoj komisiji 60 stranica odgovora o javnim nabavkama i 358 stranica odgovora o okolišnoj politici.⁸⁶

Gotovo dvije godine kasnije, jedan zvaničnik Europske komisije, koji je osobno bio uključen u ovaj pothvat, je rekao ESI-u da su odgovori BiH bili „iznenađujuće dobri“. U aprilu 2013., DEI je organizirala dvodnevnu radionicu kako bi se osvrnula na način na koji su odgovori bili pripremljeni.⁸⁷ Na radionici su učestvovali oni koji su radili na odgovaranju na upitnik. Povratnu informaciju o upitniku su dali neovisni eksperti i državni službenici susjednih država.

Međutim, Europska komisija nikad nije pismenim putem odgovorila na odgovore BiH. O njima se nije raspravljalo tokom godišnjih sastanaka odbora između zvaničnika EU i BiH kad su na dnevnom redu bile javne nabavke i okoliš. U Izvještaju o napretku za 2013., koji je predstavila Europska komisija, samo je u prolazu spomenuto kako su:

„državne vlasti dostavile odgovore na dvije liste pitanja o javnim nabavkama i okolišu.“⁸⁸

Državni službenici BiH, koji su radili na ovim pitanjima, koji su koordinirali odgovore na ova pitanja sa drugim nivoima vlasti, su se osjećali iznevjerenima.

Danas postoji općevriježeno mišljenje je BiH zaglavila u mjestu jer njeni lideri i podjeljena administracija nisu u stanju da se iskoordiniraju i nisu voljni da provode refome. Dok se, u stvarnosti, već predugo, EU ponaša poput učiteljice koja govori svojim učenicima koliko su u stvari sretni što im je dopušteno da uđu u podrum elitne škole kroz stražnja vrata, usprkos tome što su korumpirani, lijeni i nesposobni. To je priča koja pripisuje lažne zasluge strancima za sva dostignuća i sve reforme – priča koju institucije bh. protektorata imaju veliki interes da ponavljaju. Ova mitologija samoljublja u koju se danas uveliko vjeruje doprinosi ponavljanju zlokobnog kruga u kojem EU tretira BiH drugačije od njenih susjeda, stalno pomjera liniju cilja i prisiljava BiH da ne uspije, i onda to interpretira kao dokaz da se prema BiH *morala* odnositi na drugačiji način.

Vrijeme je da se izađe iz ovog Limba. Aplikacija za članstvo BiH i izazov da se uvjeri skeptična europska javnost, je zlatna prilika da se pređe u drugačiji mentalni sklop. U drami Georgea Bernarda Shawa „Pigmalion“, protagonist, profesor fonetike, se opkladi da može obučiti prodavačicu cvijeća, Elizu Doolittle, da se uvjerljivo pretvara da je vojvotkinja na

⁸⁴ Europska komisija, [“Joint Conclusions from the High Level Dialogue on the Accession Process with Bosnia and Herzegovina and the Road Map for BiH’s EU membership application”](#), 27. juni 2012.

⁸⁵ Vijeće ministara BiH, [“Zaključci 25. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine”](#), 29. oktobar 2012.

⁸⁶ Direkcija za europske integracije BiH, [“Odgovori na listu pitanja EU – Poglavlje 5 javne nabavke”](#) i [“Answers to the list of EU questions on chapter 27 environment”](#) („Odgovori na listu pitanja EU – Poglavlje 27 – okoliš“), oktobar 2012.

⁸⁷ Direkcija za europske integracije BiH, [“Održana radionica “Analiza procesa pripreme odgovora na Listu pitanja EU za poglavlja 5. i 27. acquis-a”](#), 16. april 2013.

⁸⁸ Europska komisija, [“Bosnia and Herzegovina 2013 Progress Report”](#) („Izvještaj o napretku za Bosnu i Hercegovinu za 2013.“), 16. oktobar 2013.

ambasadorovoj vrtnoj zabavi, tako što će je naučiti da projicira vanjštinu uglađenosti, čiji najvažniji element, po njegovom mišljenju, je besprijekoran govor. Drama ismijava rigidni britanski klasni sistem. Ona također rađa ideju o „pigmalionovom efektu“; ako očekuješ više od nekog, vrlo je vjerojatno da ćeš zauzvrat dobiti veći trud. Ako očekuješ više od sebe, postoji veća mogućnost da ćeš i uspjeti.

Ovo je jako važno. Pristupanje EU nije rutinski, mehanički zadatak; on zahtjeva kreativnost i poriv. Mrkve i štapovi kojima mašu stranci ne mogu biti motivacija za državne službenike koji su odgovorni za ovaj proces. Njima je potrebno istinsko uvjerenje da je važan cilj, i da su oni u stanju da ga i ostvare. To je ono što će pružiti inspiraciju bh. službenicima da ulože duge radne sate bez dodatne plaće. Nagrade su unutarne prirode: prilika za rad na značajnom projektu, koji je od važnosti i za njih i za njihovu zemlju te sposobnost da steknu poštovanje kolega u Europi. Kako bi pružili podršku bosanskim „europeizatorima“, moramo im ponuditi teren sa jednakim uvjetima, direktne i nepristrasne povratne informacije o njihovom radu i profesionalno poštovanje za njihove uspjehe.

Lidija Topić je jedna od tih europeizatora. Nedavno je postala ambasadorica BiH pri EU po drugi put, to je dužnost koju je prvi put obnašala prije jednog desetljeća. Rođena je u Sarajevu 1967. Topić je diplomirala kiparstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Sarajevu. Studirala je jednu godinu u Sjedinjenim Američkim Državama te završila postdiplomski studij iz međunarodne politike u Bruxellesu. Kada je izbio rat, pobjegla je u Zagreb. U septembru 1996. se vratila u Sarajevo i počela raditi u Ministarstvu vanjskih poslova, jednom od tri ministarstva koja su postojala na državnom nivou. Bila je među prvim Hrvatima koji su došli u Ministarstvo. Topić je postala prva zamjenica ministra 2000. godine kada je uspostavljeno Ministarstvo za europske integracije. Kada je Terzićevo Vijeće ministara BiH preuzelo vlast 2002., ona je postala zamjenica Ministra vanjskih poslova. Samit EU održan u Solunu u ljeto 2003., za nju je bio signal koji je čekala:

„Solunski Samit nam je dao potvrdu da je cijeli proces stvaran i da Bosna i Hercegovina može zauzeti svoje mjesto članice EU i to *čim prije tim bolje...*

Mi smo bili tim koji je dijelio optimizam i entuzijazam. Naravno, postojalo je mnogo problema s kojima smo se suočavali u Vijeću Ministara, ali niko nam nije trebao reći da je u Bosni i Hercegovini važan koncenzus.“⁸⁹

To je taj duh koji treba ponovo da zaživi u BiH. I to je upravo ono što bi skoro dostavljanje upitnika od strane EU najvjerojatnije i postiglo. Ljudi poput Lidije Topić, Adnana Terzića, Osmana Topčagića, Darije Ramljak i mnogi drugi, u timu koji je podržavao napore reformi Europskog partnerstva u Direkciji za europske integracije BiH, ne moraju da zasluže pravo da rade na bh. agendi za EU. Njima je potrebna prilika da pokažu za što su sposobni. Tek tada će oni i njihove kolege profesionalno odgovoriti na profesionalne izazove. Ovo je opklada koju bi EU trebala biti voljna napraviti sada, u svopstvenom interesu. Krajnje je vrijeme za to.

⁸⁹ ESI, [“Lidija Topic – a Bosnian sculptor in Brussels”](#), 7. februar 2011.

DODATAK: RAZMISLITE PONOVO ESI o BiH i pristupanju Europskoj uniji

Prezentacija ESI-ja u Europskom parlamentu – kako je BiH zaostala sedam godina iza Crne Gore od 2006. i zašto to nije krivica bh. lidera:

[“European future of Bosnia and Herzegovina – 20 years after Dayton-Paris Peace Agreement”](#) („Europska budućnost Bosne i Hercegovine – 20 godina nakon Daytonsko-Pariškog mirovnog sporazuma“), 9. decembar 2015.

Kako je BiH izgubila jedno desetljeće – Iluzije i naslijeđe Jugonostalgije u politici BiH:

[“Protests and Illusions – How Bosnia lost a decade”](#) („Protesti i iluzije – kako je BiH izgubila jedno desetljeće“), 23. decembar 2014.

Glavni razvojni izazovi u BiH su kako se nositi sa masovnom deindustrijalizacijom i u isto vrijeme stvoriti funkcionirajući sistem blagostanja pod uvjetima destruktivno niske stope zaposlenosti i kako privući investicije koje stvaraju poslove.

Politika uslovljavanja EU – Učenje iz iskustva

Politika uslovljavanja EU, koja je pošla po zlu, BiH puno košta:

[“Discussion paper: The worst in class. How the international protectorate hurts the European future of Bosnia and Herzegovina”](#), („Papir za raspravu: Najgori u razredu. Koliko međunarodni protektorat škodi Europskoj budućnosti Bosne i Hercegovine“), 8. novembar 2007.

Ovo je gdje je BiH prvi put počela zaostajati za Crnom Gorom nakon 2006.

Politika uslovljavanja EU ponovo pošla po zlu za Bosnu:

[“Houdini in Bosnia. How to unlock the EU accession process”](#) („Houdini u Bosni. Kako otključati proces pristupanja EU?“), 17. oktobar 2013.; [“Lost in Bosnian labyrinth. Why the Sejdic-Finci case should not block an EU application”](#) („Izgubljeni u bosanskom labirintu. Zašto slučaj Sejdić-Finci ne treba blokirati aplikaciju za članstvo u EU“), 7. oktobar 2013.

Kada politika uslovljavanja EU funkcioniše u Bosni:

[“Analysis: Bosnian Visa Breakthrough. Detailed Scorecard of Bosnia and Herzegovina’s results in meeting the EU Schengen White List Conditions”](#), („Analiza: Važan napredak za bosanski vizni režim. Detaljna bodovna tabla rezultata Bosne i Hercegovine rezultira ispunjenjem uvjeta za stavljanje na Bijelu listu Schengena EU“), 16. oktobar 2009.

Iz ovog iskustva se puno toga može naučiti.

Mjerenje napretka – rangiranje, dobro i loše

Kako *ne treba* mjeriti napredak u Bosni:

[“Rankings that fail: Bosnia, Macedonia and Doing Business 2015”](#) (Rangiranje koje razočarava: Bosna, Makedonija i Lakoća poslovanja za 2015.), 9. novembar 2015.

Statistike i što je potrebno promijeniti da bi bh. brojevi bili vjerodostojni:

[“Draft: Sectoral statistics – scorecard 2014”](#) („Nacrt: Sektorska statistika – bodovna tablica 2014.“), maj 2015.

Bez kredibilne statistike, koliko ozbiljna može biti izrada javnih politika?

Kako mjeriti korupciju u BiH i na cijelom Balkanu:

[“Measuring corruption – The case for deep analysis and a simple proposal”](#) („Mjerenje korupcije – slučaj za duboku analizu i jednostavan prijedlog“), 19. mart 2015.

Nikad se ne oslanjajte samo na utiske kad procjenjujete koliko je korumpirana neka država; za kreiranje politika potrebni su snažni dokazi.

Specifična lista prijedloga za BiH da popravi svoju poslovnu klimu (malo) i svoj imidž (mnogo više):

[“Bosnia as Wunderkind of Doing Business. Outline of 14 steps to take – A proposal to the presidency of Bosnia and Herzegovina”](#), („Bosna kao Wunderkind lakoće poslovanja – prijedlog za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine“), 19. mart 2015.

Kako popraviti metodologiju pristupanja EU u interesu zemalja poput BiH:

[“Paris paper – Enlargement and Impact – Twelve ideas – Dummy Report”](#) („Pariški dokument – Proširenje i utjecaj – Dvanaest ideja – Primjer pisanja izvještaja “), 28. januar 2015.

Ova analiza je dio istraživačkog projekta koji ESI provodi na zapadnom Balkanu pod pokroviteljstvom fondacije ERSTE iz Beča. Ideje iznesene u ovoj analizi su isključivo ideje ESI-ja.

ERSTE Stiftung